

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 lutego 2025 r.

Pozycja 53

POSTANOWIENIE z dnia 20 grudnia 2023 r. Sygn. akt Ts 167/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jarosław Wyrembak,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.P. w sprawie zgodności:

art. 16 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 95, ze zm.), z art. 30, art. 31 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 1, z art. 41 ust. 1 i art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 24 listopada 2020 r. (data nadania) M.P. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, wystąpił z zarzutami na tle następującego stanu faktycznego.

1. Postanowieniem z 17 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w B. orzekł o ubezwłasnowolnieniu całkowitym skarżącego z powodu choroby psychicznej. Na skutek apelacji skarżącego, postanowieniem z 12 kwietnia 2016 r. (sygn. akt [...]), Sąd Apelacyjny w G. uchylił zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego z 2015 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Postanowieniem z 15 czerwca 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w B. I Wydział Cywilny orzekł o częściowym ubezwłasnowolnieniu skarżącego, zaś postanowieniem z 14 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w G. V Wydział Cywilny oddalił apelację skarżącego jako nieskuteczną i podtrzymał zaskarżone rozstrzygnięcie dzieląc ustalenia sądu pierwszej instancji.

2. W tym stanie rzeczy skarżący wystąpił ze skargą konstytucyjną wskazując rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego z 14 lutego 2019 r. jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. W uzasadnieniu skargi wyraził pogląd, że instytucja ubezwłasnowolnienia częściowego, której dotyczy zaskarżony przepis, jest niezgodna z Konstytucją, ponieważ „daleko ogranicza lub wręcz pozbawia osoby ubezwłasnowolnione niektórych praw i wolności oby-

watelskich gwarantowanych konstytucyjnie (...)” (s. 3 skargi). Ponadto skarżący wskazał m.in., że „[p]roblemy te zostały dostrzeżone przez wiele zagranicznych systemów prawnych, a także społeczność międzynarodową. Wiele jurysdykcji zreformowało środki prawne stosowane wobec osób z niepełnosprawnościami. Państwa te odeszły od rozwiązań tzw. modelu zastępczego (...) na rzecz zróżnicowanych rozwiązań tzw. modelu wspierającym (...)” (s. 4 skargi).

3. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 15 kwietnia 2021 r. (doręczonym 22 kwietnia 2021 r.) skarżący został wezwany do usunięcia m.in. braku udokumentowania daty doręczenia mu ostatecznego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, a także daty złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (pkt 3 zarządzenia). Skarżący odniósł się do powyższego wezwania pismem z 29 kwietnia 2021 r. (data nadania). Wniósł w nim jednocześnie o wydłużenie do 21 dni terminu do usunięcia braków, o których mowa w powołanym wyżej punkcie 3 zarządzenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, „z uwagi na to, że (...) nie jest w posiadaniu tych dokumentów, jeden z radców prawnych wyznaczonych wcześniej (...) odmówił sporządzenia skargi kasacyjnej, jak też z uwagi na fakt, że nie jest możliwe uzyskanie tych dokumentów w terminie 7 dni (...)”. Zarządzeniem z 14 maja 2021 r. Prezes Trybunału Konstytucyjnego skierował wniesioną skargę do rozpoznania wstępnego.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia na warunkach określonych w Konstytucji oraz u.o.t.p.TK. Trybunał wydaje wówczas postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych prawem wymagań lub gdy jest oczywiście bezzasadna.

2. Po przeprowadzeniu rozpoznania wstępnego przedmiotowej skargi Trybunał Konstytucyjny ustalił, że nie spełnia ona warunków dopuszczenia do rozpoznania merytorycznego z uwagi na brak udokumentowania daty doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia, które wskazał jako ostateczne w rozumieniu art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji.

2.1. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna winna zawierać udokumentowanie daty doręczenia ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie objętej wniesioną skargą. Ustawa nie przewiduje wyjątków, na podstawie których skarżący mógłby być zwolniony z tego obowiązku. Wprawdzie ustawa nie określa formy ani rodzaju dowodu, jaki powinien być w tym zakresie przedstawiony, niewątpliwie musi być on wiarygodny, a z jego treści winna jednoznacznie wynikać data odebrania ostatecznego orzeczenia. Trybunał Konstytucyjny podziela w tym względzie pogląd Sądu Najwyższego, że takim dokumentem może być w szczególności zwrotne potwierdzenie odbioru, które w świetle utrwalonego orzecznictwa jest dokumentem urzędowym, korzystającym z domniemania zgodności z prawdą (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2011 r., sygn. akt V CZ 123/10, Lex nr 785895).

2.2. Trybunał Konstytucyjny wskazuje, że brak udokumentowania daty doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia uniemożliwia ustalenie w rozpoznaniu wstępnym, czy skarga

została wniesiona w wyznaczonym ustawowo terminie. Art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK stanowi tymczasem, że obowiązek udokumentowania daty, o której mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, spoczywa na skarżącym. W celu wykonania zarządzenia w zakresie usunięcia braku dotyczącego udokumentowania daty doręczenia rozstrzygnięcia wskazanego w skardze jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, skarżący mógł przedstawić np. potwierdzoną za zgodność z oryginałem kopię (odpis) potwierdzenia odbioru, odpis wydruku z pocztowego systemu teleinformatycznego albo odpis koperty zaopatrzonej w numer przesyłki z datą stempla pocztowego (por. np. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 16 października 2019 r., sygn. Ts 232/17).

2.3. W reakcji na wezwanie do usunięcia braku formalnego określonego w punkcie 3a zarządzenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 15 kwietnia 2021 r., skarżący poinformował, że nie jest w posiadaniu tych dokumentów. Wniósł jednocześnie o wydłużenie do 21 dni siedmiodniowego terminu określonego w tym zarządzeniu. Licząc zatem od daty doręczenia skarżącemu zarządzenia, Trybunał ustalił w rozpoznaniu wstępnym, że siedmiodniowy termin na usunięcie braków formalnych skargi wyznaczony w tym zarządzeniu upływał z dniem 29 kwietnia 2021 r. i został przez skarżącego dochowany. Skoro jednak skarżący wniósł o „wydłużenie terminu do 21 dni” (pismo procesowe z 29 kwietnia 2021 r.), za początek jego biegu należy przyjąć datę doręczenia skarżącemu powołanego zarządzenia z 15 kwietnia 2021 r. W związku z tym, przedłużony termin upłynął 13 maja 2021 r. Kolejne pismo procesowe dotyczące usunięcia braków formalnych skarżący wniósł zaś 19 maja 2021 r. (data nadania), a więc już po upływie terminu, o który skarżący wnioskował w piśmie procesowym z 29 kwietnia 2021 r. Podkreślić należy również, że do tego pisma nie dołączył dowodu niezbędnego do ustalenia daty doręczenia mu ostatecznego rozstrzygnięcia wydanego w jego sprawie.

2.4. Zgodnie z art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK dotyczącym wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej, jeżeli skarga nie spełnia wymagań przewidzianych w ustawie, a usunięcie braków jest możliwe, wyznaczony do rozpoznania wstępnego sędziego Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie siedmiu dni. W okolicznościach analizowanej sprawy, do braków, których usunięcie jest możliwe, należy zaliczyć nieudokumentowanie daty doręczenia skarżącemu ostatecznego rozstrzygnięcia wydanego w jego sprawie. Trybunał stwierdził jednak, że skarżący był prawidłowo wezwany do usunięcia tego braku na etapie kontroli przeprowadzonej przez Prezesa Trybunału Konstytucyjnego w trybie art. 57 ust. 1 u.o.t.p.TK. Trybunał poprzestaje zatem na ustaleniu, że skarżący nie przedstawił dowodu na okoliczność udokumentowania daty doręczenia postanowienia, które wskazał w skardze jako ostateczne w rozumieniu art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji. W konsekwencji należy stwierdzić, że nie usunął braku formalnego skargi konstytucyjnej.

2.5. Trybunał Konstytucyjny wskazuje, że zgodnie z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, w ciągu trzech miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego rozstrzygnięcia, którego skarga dotyczy. Zgodnie zaś z art. 44 ust. 2 i 3 u.o.t.p.TK, skarżący może złożyć do sądu rejonowego swego miejsca zamieszkania wnioski o ustanowienie dla siebie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, co wstrzymuje bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. W kontekście analizowanej kwestii szczególnie istotny jest przepis stanowiący, że wznowienie biegu tego terminu następuje po dniu doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego (art. 44 ust. 3 pkt 1 u.o.t.p.TK). Błędne jest zatem twierdzenie skarżącego zawarte w uzasadnieniu skargi, że „[p]ostanowienie o ustanowieniu radcy prawnego dr K.S. pełnomocnikiem z urzędu dla Skarżącego zostało

wydane 31.08.2020 r. Trzymiesięczny termin na złożenie skargi konstytucyjnej upływa zatem 30.11.2020 r.” (s. 2 pkt 5 *petitum* skargi). Zgodnie bowiem z ww. przepisem termin do wniesienia skargi nie zaczyna biegu, a wznawia bieg z chwilą doręczenia wyznaczonemu pełnomocnikowi rozstrzygnięcia właściwego organu. Tym niemniej, by w ramach rozpoznania wstępnego ustalić, czy skarżący wnosząc 24 listopada 2020 r. (data nadania) skargę konstytucyjną dochował ustawowego terminu, należałoby przede wszystkim znać datę doręczenia skarżącemu postanowienia Sądu Apelacyjnego w G. z 14 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]). Wspomnieć należy również, że – jak wynika to z pisma procesowego z 29 kwietnia 2021 r. (data nadania) – skarżącemu dwukrotnie wyznaczano pełnomocników z urzędu. W tej kwestii istotne jest poznanie więc także nie tylko dat występowania z wnioskami w tym przedmiocie, ale także dat, kiedy były doręczane pełnomocnikom rozstrzygnięcia o wyznaczeniu ich do reprezentowania skarżącego. Daty te mają znaczenie dla ustalania biegu i dochowania terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. W wyniku wstępnego rozpoznania analizowanej skargi Trybunał ustalił, że skarżący nie przedstawił i nie udokumentował żadnej z tych dat w terminie, o którym mowa w art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK., a w szczególności daty określającej początek biegu terminu do wniesienia analizowanej skargi, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p.TK.

3. Trybunał Konstytucyjny podkreśla – niezależnie od powyższej, samodzielnej przesłanki odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu – że zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK skarżący zobowiązany jest do udokumentowania przebiegu sprawy, zwłaszcza przez rzetelne, szczegółowe przedstawienie stanu faktycznego, które winno być poparte dołączonymi do skargi istotnymi dla wniesionej sprawy rozstrzygnięciami, zwłaszcza wydanymi co do jej istoty. Jak ustalił Trybunał, skarżący nie dołączył do skargi tak istotnych orzeczeń, jak postanowienie Sądu Okręgowego w B. z 17 sierpnia 2015 r., a także postanowienie Sądu Apelacyjnego w G. z 12 kwietnia 2016 r., o których mowa w uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego w G. z 14 lutego 2019 r., tj. w rozstrzygnięciu wskazanym w skardze konstytucyjnej jako ostateczne w rozumieniu art. 77 ust. 1 Konstytucji. Nie wypełnił tym samym ciężącego na nim obowiązku, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK.

3.1. W uzasadnieniu skargi, jak stwierdza Trybunał, nie wskazano jakie prawa lub wolności skarżącego, wynikające z przytoczonych w *petitum* wzorców, zostały naruszone przez zaskarżony przepis. Wywiedzenie przysługujących skarżącemu praw podmiotowych z przytoczonych w skardze wzorców kontroli oraz wskazanie sposobu, w jaki doszło do ich naruszenia, a wreszcie uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem ustąpiło w uzasadnieniu analizowanej skargi miejsca polemice z rozstrzygnięciami sądowymi wydanymi w indywidualnej sprawie skarżącego. Okoliczność ta prowadzi do ustalenia, że skarżący nie wypełnił ciężącego na nim obowiązku, o którym stanowi art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK. Co do zasady, brak formalny skargi, stwierdzony na gruncie tego przepisu, może być usunięty po wezwaniu wydanym w tym zakresie przez sędziego Trybunału Konstytucyjnego na podstawie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK. Przepis ten stosuje się jednak w przypadku, gdy – w ocenie sędziego Trybunału – elementy argumentacji przedstawionej na poparcie zarzutów w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej wymagają sprecyzowania lub wyjaśnienia. Tymczasem w kontekście analizowanej skargi usunięcie braku formalnego na tle art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK sprowadzałoby się w istocie do konieczności sporządzenia nowego uzasadnienia, które nie tyle dopełniałoby przedstawione już argumenty skarżącego, ile polegało na sformułowaniu ich po raz pierwszy.

3.2. Brak wywiedzenia gwarantowanych konstytucyjnie praw podmiotowych oraz brak uzasadnienia sposobu ich naruszenia spowodował ograniczenie argumentów uzasadnienia skargi do uwag *de lege ferenda*, zwłaszcza w zakresie pożądanego przez skarżącego kierunku reform przepisów o ubezwłasnowolnieniu. W związku z powyższym należy przypomnieć, że Trybunał Konstytucyjny nie jest właściwym adresatem tego rodzaju postulatów, zaś zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału nie jest dopuszczalne kwestionowanie za pomocą skargi konstytucyjnej jednostkowych aktów stosowania prawa. Do kompetencji Trybunału nie należy bowiem kontrola prawidłowości ustaleń organów stosujących prawo ani kontrola wykładni przepisów. Ponadto, skarga konstytucyjna nie jest środkiem prawnym służącym do kwestionowania rozstrzygnięć sądowych, zaś naruszenie konstytucyjnych praw lub wolności skarżącego w ostatecznym orzeczeniu wydanym w jego sprawie winno mieć charakter obiektywny, bowiem skarga konstytucyjna nie jest środkiem służącym do odmiany niekorzystnej dla skarżącego sytuacji prawnej w drodze instancyjnej kontroli rozstrzygnięć sądowych.

4. W związku z powyższym, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.